

KONGRESI IN SIMPOZIJ

Druga evropska znanstvena konferenca za socialno zgodovino

Amsterdam, 5.–7. marca 1998

Namen »Second European Social Science History Conference«, ki je od 5. do 7. marca 1998 potekala v Amsterdamu na Nizozemskem, je bil druženje zgodovinarjev, ki pri razlagi zgodovinskih fenomenov uporabljajo metode družbenih znanosti. Tudi prva takšna konferenca je bila na Nizozemskem in sicer leta 1996 v kraju Noordwijkerhout (prim. poročilo Avgusta Lešnika v ZČ 51, 1997, št. 1, str. 129–131).

Na amsterdamski konferenci, katere cilj je bila obravnavati zgodovinskih fenomenov preko nacionalnih meja, je sodelovalo več kot 300 udeležencev iz vse Evrope. Že uvodoma je potrebno omeniti, da so v poročilu predstavljene le nekatere teme, saj se celotnega dela konference spričo dejstva, da je v njenem okviru potekalo skoraj 220 panelov, na katerih so udeleženci predstavili preko 1000 referatov, ne da predstaviti v teh nekaj odstavkih.

Udeleženci konference so se pri svojem delu združevali v tako imenovane »mreže«, v okviru katerih so se ukvarjali z antiko, otroštvom, kriminalno zakonodajo, kulturo, ekonomijo, izobraževanjem, elitami, etničnostjo ter migracijami, družino ter demografijo, geografijo, vlado ter politiko, zdravstvom, delavskim gibanjem, srednjim vekom, nacionalnim vprašanjem, vprašanji t.i. ustnega izročila, s političnimi gibanji, kvantitativnimi metodami, religijo, ruralno zgodovino, zgodovino spolnosti, družbeno neenakostjo, tehnologijo, teorijo zgodovinopisja, urbano zgodovino in vprašanji ženskih študij v zgodovini.

Zgodovinarji iz vzhodnoevropskih dežel so obravnavali predvsem problematiko »skritih zgodovin« in novih mitologij v postkomunistični vzhodni Srednji Evropi, pri čemer so izpostavili zlasti vprašanje preganjanja in upiranja. Tako so Longina Jakubowska iz Soesta na Nizozemskem, Agnieszka Zembruska (Univerza v Lancastru, Velika Britanija) in Leszek Koczanowicz (Univerza Wrocław, Poljska) predstavili politično mobilnost poljskega plemstva in njihovih mitov, vprašanje vloge žena v totalitarni državi v povojni poljski literaturi ter vprašanje politike v biografiji. V nadaljevanju tega panela je Csaba Dupcsik (Inštitut za sociologijo v Budimpešti, Madžarska) filozofiral o odkritju vzhodne Srednje Evrope in samorefleksivnosti odkriteljev, Ewa Ignaczak (oddelek za angleški jezik na Univerzi Wrocław, Poljska) je razpravljala o ženi v posttotalitarni dobi, pri čemer je zlasti izpostavila vlogo časopisov o modi. Dubravka Zarkov (Univerza Nijmegen, Nizozemska) je govorila o starih mitih v novem svetovnem redu, Anna Sosnowska (Poljska akademija znanosti, Varšava) o lokalnem ter mednarodnem diskurzu o spremembah po letu 1989, Maruska Svasek pa o češko-nemških odnosih v obdobju postkomunističnih zgodovin in mitologij.

Na enem od panelov so udeleženci konference pod vodstvom Dirka Hoerderja (Univerza v Bremnu, Nemčija) razpravljali o formaciji etničnih grup v okviru naselbin in skupnosti. Brazilska zgodovinarica Tania Regina De Luca (Univerza São Paulo) je predstavila etnični razvoj in civilizacijo kot oponenta nastajanju ameriške nacije, Sally M. Miller (University of the Pacific, Stockton, CA, ZDA) pa institucije in mobilnost pri priseljencih v Kaliforniji v 19. stoletju. Stefano Luconi (Univerza Firenze, Italija) je razlagal o etničnem tisku ter o tem, koga so volili ameriški Italijani po drugi svetovni vojni, Elizabeth A. Drummond (Univerza v Berlinu, Nemčija) pa o nemških in poljskih bratskih podpornih organizacijah pred prvo svetovno vojno kot pomembnem delu graditve etničnih skupnosti v ZDA.

Poseben panel je bil posvečen migracijam delavcev in imigracijski politiki v ZDA v 19. in 20. stoletju. Mario Menendez (Univerza VIII v Parizu, Francija) je spregovoril o vprašanju strategij pri podeljevanju viz in vplivu le-teh na delavsko migracijo na primeru Haitija in Dominikanske republike. V nadaljevanju tega panela je Lucienne Neraud (Univerza Montpellier, Francija) orisala interesne skupnosti, imigracijsko politiko ter zunanjo politiko ZDA na primeru ameriške kmetijske politike v zvezi z rekrutacijo tujih delavcev, David R. Smith (oddelek za evropske študije Univerze

Bradford, Velika Britanija) pa je primerjal migracijske probleme na območju Velikih jezer z migracijskimi procesi na ameriškem jugozahodu v 19. stoletju oziroma v obdobju svobodne trgovine. Na koncu je Catherine Collomp (Univerza Pariz XII – Val de Marne, Francija) razpravljala o delavski migraciji in imigracijski politiki ZDA v 19. in 20. stoletju.

Na panelu o metodoloških vprašanih pomena intervjuja v zgodovini je Mojca Ramšak z ljubljanske univerze predstavila razloge za anonimnost v biografijah koroških Slovencev oziroma v knjigah s skupnim naslovom »Tako smo živeli«. Zsuzsanna Körösi in Adrianne Molnar (arhiv Inštituta madžarske revolucije leta 1956, Budimpešta) sta razglabljali o intervjujih kot viru za raziskovanje v družbenih vedah, Elena J. Meščerkina (Inštitut za sociologijo Ruske akademije znanosti, Moskva) o biografijah v zgodovini Rusije, ki naj bi po njenem sprožale več vprašanj kot odgovorov, Chris Mann (Univerza Cambridge, Velika Britanija) pa o Jeruzalemu v biografijah. Na koncu je o razredu, politiki in pripovedovanju življenjskih zgodb ter metodah in njihovem pomenu za zgodovinsko raziskovanje spregovoril še Timothy Ashplant (Univerza Liverpool, Velika Britanija).

Poseben panel se je ukvarjal z verižnim izseljevanjem različnih generacij na lokalna območja. Udeleženci so govorili o vprašanju preživetja nemških kolonij v Latinski Ameriki in to vprašanje primerjali z integracijskimi procesi v Severni Ameriki v 19. in 20. stoletju (Volker Wunderlich; Inštitut za sociologijo Univerze v Hannovru, Nemčija), o problemu mešanih porok pri asimilaciji in amerikanizaciji v ZDA (Joel Perlmann; Ekonomski inštitut Bard College, Annandale on Hudson, NY, ZDA), o nastanku etničnosti od izseljencev do etničnih skupnosti pri vzhodnoevropskih Židih v letih 1890 do 1940 (Ewa Morawska; Univerza Pennsylvania, PA, ZDA) ter o verižnih migracijah pri Madžarih v Haagu v obdobju 1922–1956 (Annemarie Cottaar iz Nizozemske).

O vprašanih perspektiv in problemov komparativne interkulturne historiografije so razpravljali Georg G. Iggers (Oddelek za zgodovino Univerze Buffalo, NY, ZDA), Sebastian Conrad (Svobodna univerza, Berlin, Nemčija) in Jörn Rüsen (Kulturno-znanstveni inštitut, Essen, Nemčija). Iggers se je spraševal, kaj je specifično zahodnega v zahodni historiografiji in podal nekaj refleksij v interkulturnih primerjavah zgodovinskega spomina in pisanja, Conrad je razpravljal o problemih interkulturne primerjave historiografij na primeru nemške ter japonske historiografije, Rüsen pa o tem kako primerjati kulture v interkulturnih komunikacijah.

Eden izmed številnih panelov amsterdamske konference se je ukvarjal s teorijami nacionalizma. Tako je Gérard Bouchard primerjal historične študije novih kolektivitet oziroma novih kultur, Hedva Ben-Israel (oddelek za zgodovino Hebrejske univerze, Jeruzalem, Izrael) je govorila o nacionalizmu in historičnem času, Montserrat Guibernau (Univerza Warwick v Coventryju, Velika Britanija) pa o oblikah nacionalizma pri narodih, ki nimajo svojih držav, od kulturne rezistence do oboroženega boja.

Konstrukcija in dekonstrukcija identitet je bil naslov panela, na katerem je Ken Lunn (Univerza Portsmouth, Velika Britanija) predstavil etničnost in identiteto ter raso in delavstvo v Britaniji v letih 1900 do 1950, Albert Lichtblau ter Gerald Sprengnagel iz salzburške univerze v Avstriji pa migracije na primeru židovske skupnosti na Dunaju v medvojnem obdobju. V nadaljevanju tega panela se je Suzanne Sinke (oddelek za zgodovino Univerze Clemson, CA, ZDA) ukvarjala z vprašanjem jezika in življenja na primeru Nizozemcev v ZDA na prelomu 19. in 20. stoletja, David A. Gerber (oddelek za zgodovino državne univerze v Buffalu, NY, ZDA) z etnično identifikacijo in večjim projektom individualnih identitet, Matti Peltonen (Univerza Helsinki, Finska) pa z nacionalnim samospoznanjem Fincev v spremenjanju.

Poseben panel se je ukvarjal tudi z retrospektivami srednjeevropske historiografije. V okviru tega panela so sodelavci Svobodnega inštituta za nemške in evropske zadeve iz Hamburga v Nemčiji, Lutz Hüttel, Wesma Ludriksone ter Gerda Hüttel predstavili spričevala kapitalistične revolucije oziroma bilanco sprememb v obdobju 1989–1990, možnosti internacionalnega sodelovanja iz perspektive Litvancev ter kroniko vasi kot elementa demokratičnega samospoznavanja. V okviru tega panela je sodeloval tudi Jörn Knackstedt iz Hamburga, ki se je ukvarjal z vprašanji socialne zgodovine in pomorske trgovine kot elementom socialne zgodovine.

Precejšnja pozornost je bila posvečena tudi vprašanjem obmejnih regij, saj so se s tem ukvarjali kar trije paneli. Na prvem panelu je Henk Van Dijk (Erazmova univerza iz Rotterdama, Nizozemska) predstavil identiteto v odnosu do pokrajine in proučeval medsebojne odnose ter medsebojna vplivanja geografov in zgodovinarjev pri proučevanju tega vprašanja. Nizozemski geograf Hans

Knippenberg (Univerza Amsterdam) je predstavil inkorporacijo obmejnega mesta Limburg v nizozemsko državo, ameriška zgodovinarja Anderjs Plakans (Državna univerza Iowa v Amesu) ter Charles Wetherell (Kalifornijska univerza v Riversidu) pa geografske meje, etnične identitete in značilnosti demografije ruskih baltskih provinc v letih 1850–1915. Ob zaključku tega panela je Agnes Lewe iz Centra za nemške študije v Nijmegnu (Nizozemska) spregovorila o razvoju mednarodne trgovine na nemško-nizozemski meji v 19. stoletju.

Drugi panel je začel s svojim referatom Hanes Grandits (oddelek za zgodovino jugovzhodne Evrope Univerze v Gradcu, Avstrija), ki je predstavil probleme ekonomske in socialne integracije nekdanje habsburške Vojne krajine v Hrvaško v 19. in 20. stoletju. Za tem je Christian Promitzer (z istega oddelka Univerze v Gradcu) spregovoril o vplivu nove razmejitve na lokalne skupnosti na primeru južne Štajerske v 20. stoletju, sodelavca Univerze v Amsterdamu na Nizozemskem, Jan Markusse ter Jan Mansvelt Beck pa o institucionalnih in organizacijskih posledicah nemško-italijanskega sporazuma v multietnični mejni regiji Južni Tirolski ter o zgodovinskih izvorih nacionalne identitete Baskov v Franciji in Španiji.

Na tretjem panelu, ki se je ukvarjal z vprašanji obmejnih regij, je Andrea Kampschulte (oddelek za geografijo Univerze v Baslu, Švica) predstavila avstrijsko-madžarsko mejno regijo kot regijo možnosti in perspektiv v regionalnem razvoju. Walter Leimgruber (oddelek za geografijo Univerze Fribourg, Švica) je nato analiziral vpliv meje na kulturno pokrajino in spremembe teh vplivov na regionalni razvoj, Christian Schulz iz Saarbrückna vpliv prekomejnega povezovanja na razvoj mest ter vpliv lokalnih avtoritet pri tem na primeru regije Saar-Lor-Lux, Nicole Ehlers iz Kerkradea na Nizozemskem pa primerjavo medijskih politik na nemško-nizozemskih ter nemško-poljskih obmejnih območjih.

Poseben panel se je ukvarjal tudi z vprašanjem izgonov in prisilnih migracij. Tako je Frank Caestecker (Inštitut za raziskovanje migracij, Osnabrück, Nemčija) spregovoril o spreminjanju se politiki pregona nezaželenih tujcev v kontinentalni Evropi v letih 1870–1952, Arune Lucija Arbusauskaite (oddelek za sociologijo Univerze Klaipeda, Litva) o nekaterih raziskovalnih problemih družbenih migracijskih procesov na področju Königsberga ter Kaliningrada v letih 1948–1951, Steffen Unferfehrt (Univerza Osnabrück, Nemčija) o migracijah nemških Židov iz nacistične Nemčije, Vanda Kasauskienė (Inštitut litvanske zgodovine, Vilnius, Litva) pa o deportacijah Litvancev v obdobju stalinističnega režima v letih 1940–1951.

Na panelu »Etničnost in razvoj narodov« je Slobodan Ilić (oddelek za zgodovino Univerze Bilkent v Ankari, Turčija) predstavil južnoslovanske muslimane med turško dediščino in etnično identiteto, Lius J. Van der Westhuizen (iz Južnoafriške republike) etničnost kot oviro gradnji državnega naroda v novi Južni Afriki, Juan Manuel Carrión (Inštitut za karibske študije Univerze Puerto Rico v Rio Piedrosa) odnose med Portorikom in ZDA v luči rastočega portorikanskega nacionalizma, Kai Struve iz Svobodne univerze v Berlinu pa kmete in gradnjo državnega naroda v avstrijski Galiciji.

Panel, katerega sem se tudi sam udeležil, je predstavil primerjalno študijo o ameriških Slovanih v politiki na primeru Clevelanda. V tem okviru je zagrebški zgodovinar Ivan Čizmić predstavil politične aktivnosti clevelandskih Hrvatov, Adam Wałaszek (Jagiełłonska Univerza v Krakówu, Poljska) politične aktivnosti Poljakov, sam pa sem predstavil politične aktivnosti Slovencev v Clevelandu v prvi polovici 20. stoletja.

Matjaž Klemenčič